



5. Wazowie

GUSTAW I	582
ERYK XIV	589
JAN III	594
ZYGMUNT	599
KAROL IX	608
GUSTAW II ADOLF	614
KRYSTYNA	619



Gustaw I

REGENT W LATACH

1521–1523

PANUJE W LATACH

1523–1560

Ojciec: ERYK JOHANSSON

Był on synem Jana (Johanna) Kristiernssona Wazy (TABLICA 5.) i jego pierwszej żony Brygidy Sture (CZĘŚĆ 4., BIOGR. REGENTA STENA STURE STARSZEGO). Urodził się zapewne pod koniec lat 60. XV w. (ok. 1470) i po śmierci ojca 12 kwietnia 1477 objął we władanie Rydboholm. Z początkiem lat 90. XV w. (po 1492, zaręczyny w 1488) poślubił CECYLIĘ MÅNSDOTTER EKA (poniżej). W latach 90. pełnił urząd przewodniczącego sądu niższej instancji w Danderyd i Rydboholmie, a w trakcie koronacji Jana II w Sztokholmie 26 listopada 1497 został pasowany na rycerza (riddare). Był zwolennikiem swoich krewnych z rodu Sture i za ich regencji zasiadał w riksradzie. Podczas uroczystości koronacyjnych Chrystiana II w listopadzie 1520 w Sztokholmie został uwięziony z rozkazu króla wraz z wieloma przedstawicielami wielkich rodów, związanych z obalonym regentem Stenem Sture Młodszym; Eryka stracono 8 listopada (egzekucje trwały jeszcze w dniu następnym, razem stracono ok. setki osób) na Wielkim Placu (Stortorget) w Sztokholmie – wydarzenie to nosi w szwedzkiej historii miano krwawej łaźni sztokholmskiej. Zwłoki straconych wraz z wydobytymi z grobu szczątkami regenta spalono na stosie, wzniesionym na Wielkim Placu.

Matka: CECYLIA MÅNSDOTTER

Jej ojcem był Måns Karlsson Eka, członek riksradu, a matką Sygryda, córka Eskila Isakssona Banéra, która w swoim drugim małżeństwie poślubiła Nilsa Erikssona Gyllenstierne, syna Krystyny Karlsdotter Bonde (CZĘŚĆ 4., BIOGR. KAROLA II KNUTSSONA). Urodziła się ok. 1476 w siedzibie rodowej w Eka (Ekätten; być może dzisiejsze szwedzkie Örebro). Podczas krwawej łaźni sztokholmskiej w 1520 wraz z siostrą Krystyną oraz córkami dostała

się w duńską niewolę, osadzona w Niebieskiej Wieży (Blåtårn) w zamku Christiansborg. Zmarła tam w trakcie epidemii dżumy w 1523. Miejsce jej pochówku nie jest znane.

Rodzństwo (1–7):

- 1 MAŁGORZATA JOHANSSDOTTER. Urodziła się w 1497–98. Pierwszym jej mężem został 30 marca 1516 na zamku w Sztokholmie JOACHIM PEDERSSON BRAHE z Sörmlandu, pan Tärna i członek riksrady (stracony podczas krwawej łaźni sztokholmskiej 8.11.1520), syn Piotra (Pedera, Pera) Magnussona Brahe i Öllegårdy Thuresdotter; dochowali się czworga dzieci. Późną jesienią 1520 podczas krwawej łaźni Małgorzata wraz z matką i rodzeństwem została uwięziona w zamku Christiansborg, jednak w przeciwieństwie do bliskich przeżyła niewolę i po wstąpieniu brata na szwedzki tron powróciła do ojczyzny (1524). Drugim jej mężem został 15 stycznia 1525 JAN VII, HRABIA HOYA (poległ pod Öxnebjerg 11.06.1535), syna Jobsta I, hrabiego Hoya, i jego żony Irmgardy z Lippe. Owocem ich małżeństwa było dwóch synów. Małgorzata Eriksdotter zmarła 31 grudnia 1536 w Rewlu (Tallinn) i została pochowana w kościele św. Olafa tamże.
- 2 JAN JOHANSSON. Urodził się w 1499 i zmarł wkrótce po narodzinach.
- 3 MAGNUS JOHANSSON. Urodził się w 1501. Odziedziczył włości rodowe w Rydboholmie. Zmarł podczas epidemii dżumy w 1529. Beżenny.
- 4 ANNA JOHANSDOTTER. Urodziła się w 1503. Była mniszka w Vadsteningu i zmarła w 1545 w swoim klasztorze, gdzie zapewne także spoczęła.
- 5 BRYGIDA JOHANSDOTTER. Urodziła się w 1505 i zmarła rychło.
- 6 MARTA JOHANSDOTTER. Urodziła się w 1507. Jesienią 1520 podczas sztokholmskiej krwawej łaźni wraz z matką i siostrami dostała się do duńskiej niewoli. Przetrzymany w Niebieskiej Wieży (Blåtårn) na zamku Christiansborg w Kopenhadze, zmarły w 1523 podczas epidemii dżumy.
- 7 EMERENCJA JOHANSDOTTER. Urodziła się w 1507. Od 1520 więziona w Niebieskiej Wieży w Kopenhadze, w 1523 podzieliła los matki oraz starszej siostry, stając się kolejną ofiarą szlalejącej czarnej śmierci.

*

Urodził się przypuszczalnie 12 maja 1496, albo w zamku Rydboholm, albo też w Lindholmen (Uppland). W latach 1518–19 z rozkazu Chrystiana II był przetrzymywany jako zakładnik w Danii, skąd zdołał jednak zbiec. Po krwawej łaźni sztokholmskiej w listopadzie 1520 i straceniu m.in. jego ojca i szwagra zbiegł do pół-

nocno-zachodniej prowincji Dalarna. Tam zgromadził niewielką początkowo armię i stanął na czele buntu, który ogarnął niebawem większą część szwedzkich prowincji. 24 sierpnia 1521 w Vadstenie został wybrany regentem Szwecji i przez kolejne dwa lata zdołał wyprzeć z kraju Duńczyków. 7 czerwca 1523 w Strängnäs zgromadzenie stanów szwedzkich (riksdag) obrało go królem, zrywając ostatecznie unię kalmarską, a dnia 21 czerwca Gustaw I wkroczył do Sztokholmu. Na riksdagu zwołanym w czerwcu 1527 do Västerås ogłoszono równouprawnienie wyznania luteranckiego w Szwecji oraz sekularyzację majątków kościelnych, co uczyniło króla największym posiadaczem ziemskim w państwie. 21 stycznia 1528 w katedrze w Uppsali miała miejsce koronacja Wazy, której dokonał arcybiskup Laurencjusz Petri. 13 stycznia 1544 riksdag zebrany w Västerås uchwalił przekształcenie Szwecji w monarchię dziedziczną. Król zmarł po dłuższej chorobie nad ranem 29 września 1560 w zamku sztokholmskim i spoczął wraz z dwiema pierwszymi małżonkami w chórze katedry w Uppsali.

Małżonki Gustawa I:

1. Poślubiona 24 września 1531 w sztokholmskim kościele św. Mikołaja, tzw. Wielkim Kościele (Storkyrkan):

KATARZYNA SASKO-LAUENBURSKA

Była córką Magnusa I, księcia saskiego na Lauenburgu, potomka dynastii askańskiej, oraz jego żony Katarzyny, córki Henryka I Starszego, księcia brunszwickiego na Wolfenbüttel, siostrą królowej duńskiej Doroty (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 4., BIOGR. CHRYSYTYANA III). Urodziła się 24 września 1513 w zamku w Ratzeburgu. Jej koronacja na królową małżonkę miała miejsce w dniu ślubu w kościele św. Mikołaja (Storkyrkan) w Sztokholmie, a dopełnił jej arcybiskup uppsalski Laurencjusz Petri. Zmarła nagle 23 września 1535 w zamku sztokholmskim i została pochowana w Storkyrkan. W grudniu 1560 w trakcie pogrzebu Gustawa I szczątki Katarzyny zostały przeniesione do katedry w Uppsali.

2. Poślubiona 1 października 1536 w katedrze w Uppsali:

MAŁGORZATA LEIJONHUFVUD

Była ona córką Eryka Abrahamssona Leijonhufvuda, rycerza oraz członka riksrady, pana na Ekbergu i Loholmen, straconego pod-

czas sztokholmskiej krwawej łaźni, i jego żony Ebby Eriksdotter z rodu Waza (TABLICA 5.). Urodziła się 1 stycznia 1514 w Ekebergu lub też w zamku Lo w Gräfsnäs. Jej koronacja na królową małżonkę Szwecji, której dokonał arcybiskup uppsalski Laurencjusz Petri, miała miejsce tydzień po zaślubinach z Gustawem I. Zmarła po krótkiej chorobie 26 sierpnia 1551 w zamku Tynnelsö nad jeziorem Melar (Mälaren) i została pochowana w chórze za ołtarzem katedry w Uppsali. Po śmierci Gustawa I szczątki królowej złożono w jego grobowcu.

3. Poślubiona 22 sierpnia 1552 na zamku w Vadstentie:

KATARZYNA STENBOCK

Była ona córką Gustawa Olofssona (Olssona) Stenbocka, rycerza (riddare), barona Tropa oraz członka riksradu, i jego żony Brygidy (Britty) Eriksdotter Leijonhufvud, rodzonej siostry królowej Małgorzaty, drugiej żony Gustawa I. Urodziła się 22 lipca 1536 w Torpa i dzień po ślubie z królem została w Vadstentie ukoronowana na królową małżonkę. Po śmierci męża jako pierwsza szwedzka monarchini otrzymała oficjalny tytuł królowej wdowy (Riksänkedrottning). Po detronizacji Eryka XIV w 1568 wspólnie z najmłodszą pasierbicą opuściła Sztokholm. Zmarła 13 grudnia 1621 w zamku Strömsholm i spoczęła w katedrze w Uppsali.

Potomstwo Gustawa I:

Syn z pierwszego małżeństwa:

1 ERYK XIV | s. 589

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–10):

1 JAN III | s. 594

2 KATARZYNA. Urodziła się 6 czerwca 1539 na zamku w Sztokholmie, gdzie 1 października 1559 poślubiła EDZARDA II, HRABIEGO FRYZJI WSCHODNIEJ (OSTFRIESLANDII) od 1540 (ur. 24.06.1532, zm. 1.09.1599), syna Enno II, hrabiego Fryzji Wschodniej z dynastii Cirksenów, i jego żony Anny, córki Jana VI, hrabiego Oldenburga; dochowali się dziesięciorga dzieci. Po śmierci hrabiego Edzarda II Katarzyna sprawowała w imieniu synów regencję we Fryzji Wschodniej. Zmarła 21 grudnia 1610 w Breum i spoczęła u boku małżonka w mauzoleum rodzinnym w Aurich.

- 3 CECYLIA. Urodziła się 6 listopada 1540 na zamku w Sztokholmie. W 1559 była główną bohaterką wielkiego skandalu na dworze szwedzkim, kiedy to została przyłapana in flagranti ze swoim szwagrem JANEM Z OSTFRIESLANDII (ur. 1538, zm. 1591), który wobec odmówienia poślubienia księżniczki został uwięziony. Ostatecznie 18 czerwca 1564 w Sztokholmie została wydana za KRZYSZTOFA II, MARGRABIEGO BADENII NA BADEN od urodzenia do abdykacji w 1556 (ur. Baden 26.02.1537, zm. Rodemachern 2.08.1575), syna Bernarda III, margrabiego Badenii na Baden z dynastii Zähringen, i jego żony Franciszki de Brienne-Luxembourg, dziedziczki Roussy i Pittingen; mieli sześcioro dzieci. Cecylia zmarła 27 stycznia 1627 w Brukseli i spoczęła w kościele w Rodemachern (Rodemarck).
- 4 MAGNUS. Urodził się 25 lipca 1542 na zamku w Sztokholmie. Po śmierci ojca w 1560 został z jego woli ustanowiony dziedzicznym księciem Västansångu (zachodnia część Östergötlandu), hrabią Dalslandii i Vadsbo. Od 1563 zdradzał objawy choroby psychicznej, która z czasem przyjęła postać ciągłą. Od 1574 zarząd nad jego księstwem objęli bracia, król Jan III i Karol Sudermański, Magnus zaś przebywał głównie w odosobnieniu w swoich dobrach. Zmarł 22 czerwca 1595 w pałacyku Kungsbro opodal Linköping i spoczął w dawnym klasztorze brygidek w Vadstene.
- Dzieci nieślubne Magnusa (A–C):
- Z WALBURGĄ ERIKSDOTTER:
- A LUKRECJA MAGNUSDOTTER (ur. 1560, zm. 25.03.1624). W 1586 poślubiła KRZYSZTOFA VON WARNSTEDT (ur. 1560–62, zm. 9.02.1627); z którym miała potomstwo.
- B WIRGINIA MAGNUSDOTTER (ur. po 1560, zm. w wieku 12 lat).
- Z ANNĄ VON HAUBITZ:
- C HELENA MAGNUSDOTTER (ur. przed 1572, zm. po 1630). Jej mężem był WOLMAR UEXKULL (zm. 1627).
- 5 KAROL. Urodził się i zmarł w 1544 na zamku w Linköping i został pochowany w katedrze w Linköping.
- 6 ANNA MARIA. Urodziła się 9 czerwca 1545 na zamku w Sztokholmie, gdzie 20 października 1562 poślubiła JERZEGO JANA I,

PALATYNA VELDENZ NA GUTTENBERGU od 1553 i NA LÜTZELSTEIN od 1566 (ur. 11.04.1543, zm. Lützelstein 18.04.1592), syna Ruprechta, palatyna Veldenz z palatyńskiej linii dynastii Wittelsbachów, oraz jego żony Urszuli, córki Jana VI, hrabiego (Wild- und Rheingraf) zu Salm-Kyburg. Owocem ich małżeństwa było liczne potomstwo. Anna Maria zmarła 3 marca 1610 i spoczęła w kościele klasztorным w Remigiusbergu.

- 7 STEN. Urodził się w 1546 na zamku w Sztokholmie, a zmarł w 1549 w zamku Linköping i spoczął w tamtejszej katedrze.
- 8 ZOFIA. Urodziła się 29 października 1549 na zamku w Sztokholmie, gdzie dnia 4 lipca 1568 poślubiła MAGNUSA II, KSIĘCIA SASKIEGO NA LAUENBURGU od 1581 (ur. 1543, zm. Ratzeburg 14.05.1603), syna Franciszka I, księcia saskiego na Lauenburgu z dynastii askańskiej (rodzonego brata pierwszej żony Gustawa I), i jego żony Sybilli, córki Henryka V Pobożnego, księcia saskiego; mieli dwoje dzieci. Książę, alkoholik, znęcał się nad żoną psychicznie i fizycznie, aż popadła ona w chorobę umysłową. W 1578 interweniował w tej sprawie jej brat, Jan III, który zmusił szwagra do opuszczenia Szwecji, a siostrze podarował w dożywocie dobra Ekolsund i Vänngarn, w 1597 dołączając do nich Lagunda oraz Håbo. Zofia zmarła w nocy z 16 na 17 marca 1611 w zamku w Ekolsund i znalazła spoczynek w katedrze w Strängnäs.
- 9 ELŻBIETA. Urodzona 4 kwietnia 1549 w Kungsör, 14 maja 1581 na zamku sztokholmskim wyszła za KRZYSZTOFA MEKLEMBURSKIEGO, biskupa Ratzeburga od 1554, koadiutora arcybiskupa ryskiego w latach 1555–69 (ur. Augsburg 30.06.1537, zm. Tempzin 4.03.1592), syna Albrechta VII Pięknego, księcia meklemburskiego, oraz Anny, córki Joachima II Hektora, elektora brandenburskiego; był on wdowcem po księżniczce duńskiej Dorocie. Z Elżbietą dochował się córki; ich małżeństwo należy do jednego z bardziej udanych mariaży zawartych z racji politycznych. Po owdowieniu Elżbieta powróciła do ojczyzny. Zmarła niespodziewanie 20 listopada 1597 na zamku w Sztokholmie i została pochowana w katedrze w Uppsali.



Eryk XIV

PANUJE W LATACH
1560–1568

Ojciec: GUSTAW I | s. 582

Matka: KATARZYNA SASKO-LAUENBURSKA | s. 585

Rodzeństwo: BIOGR. GUSTAWA I

*

Urodził się 13 grudnia 1533 w zamku sztokholmskim. W 1557 otrzymał od ojca w zarząd Kalmar z Kronobergiem oraz wyspę Olandię (Öland) i posługiwał się odtąd tytułem „wybranego króla Szwecji”. Po śmierci Gustawa I w 1560 odziedziczył koronę; przybrał imię Eryka XIV, nawiązujące do dzieła arcybiskupa Uppsali i historyka Johannes a *Magnusa Historia de omnibus gothorum svenumque regibus – Historia om göternas och svearnas konungar*, wedle którego młodego Wazę poprzedzało na szwedzkim tronie trzynastu władców noszących imię Eryk. W istocie do Karola II Knutssona żaden z panujących królów szwedzkich nie posługiwał się numeracją, a ich liczba ogranicza się do siedmiu lub dziewięciu władców. Sakra Eryka, dokonana przez arcybiskupa Laurencjusza Petri, miała miejsce 29 czerwca 1561 w katedrze w Uppsali. Utracił władzę wskutek powstania, kierowanego przez młodszych przyrodnych braci Jana i Karola; 29 września 1568 został zmuszony wydać Sztokholm w ich ręce, sam zaś dostał się do niewoli. W styczniu 1569 riksdag uchwalił detronizację Eryka i powierzył koronę Janowi. Więziony początkowo w stolicy, w lipcu 1570 został przeniesiony do zamku Åbo (Turku) w Finlandii, a później przetrzymywano go w zamku Kastelholms (lato–jesień 1571), w Gripsholmie (od listopada 1571), w zamku Västerås (od czerwca 1573), wreszcie – od 1574 – w zamku Örbyhus. Tam 26 lutego 1577 został otruty z polecenia Jana III. Ciało króla znalazło spoczynek w katedrze w Västerås.

Małżonka Eryka XIV:

Poślubiona potajemnie w lipcu 1567 i oficjalnie 4 lipca 1568 w kościele św. Mikołaja (Storkyrkan) w Sztokholmie:

KATARZYNA (KARIN) MÅNSDOTTER

Była córką Månsa Månssona, zapewne żołnierza wojsk szwedzkich, i jego żony Ingridy Jakobsdotter. Urodziła się 6 października lub 6 listopada 1550 w Upplandzie. Na początku 1565 trafiła na dwór księżniczki Elżbiety, najmłodszej córki Gustawa I, i jeszcze w tym samym roku została kochanką Eryka. W grudniu 1567 rada państwa (riksrad) wyraziła zgodę na ślub króla z Karin, a w dzień po ich ślubie w sztokholmskim Storkyrkan arcybiskup Uppsali Laurencjusz Petri dokonał jej koronacji. Po obaleniu męża była początkowo przetrzymywana razem z nim, później jednak rozłączono ją z Erykiem i dziećmi. Owdowiawszy, otrzymała od Jana III zamek Liuksiala w Kangasali, gdzie zmarła 13 września 1612. Została pochowana w katedrze w Åbo (obecnie Turku).

Dzieci Eryka XIV i Karin Månsdotter (1–4):

- 1 GUSTAW. Urodził się na zamku w Nyköping 28 stycznia 1566, co czyni go najstarszym dzieckiem Eryka XIV i jego ówczesnej nałożnicy Karin Månsdotter. W lipcu 1568 Eryk poślubił kochankę i doprowadził do jej koronacji, co uczyniło Gustawa legalnym potomkiem królewskim. Po detronizacji ojca w tym samym jeszcze roku dostał się do niewoli. W 1575 został przez królową Katarzynę Jagiellonkę odprawiony do Polski, co miało uchronić go przed wrogimi zamiarami jej małżoka Jana III, z którego rozkazu dwa lata później zgładzono ojca chłopca. W 1600 przybył do Moskwy, gdzie wkrótce został ważną figurą na dworze Borysa Godunowa. Car zaproponował mu przyjęcie prawosławia oraz rękę swojej córki Ksenii, lecz wobec odmowy Gustawa pozbawił go wszelkich przywilejów i zesłał do Uglicza, a stamtąd do Kaszyna (obecnie w obwodzie twerskim). Gustaw zmarł tam w osamotnieniu 22 lutego 1607 i został pochowany w brzoźowym gaju na brzegu rzeki Kaszynka. Nigdy się nie ożenił i nie pozostawił potomków.
- 2 SYGRYDA. Urodziła się 15 października 1566 lub 1568 w zamku Svartsjö na wyspie Färingsö. Po ślubie rodziców wraz ze star-

szym bratem zostali uznani za prawowitych potomków królewskich, jednak jeszcze w tym samym roku Eryk XIV został obalony przez Jana III, a cała jego rodzina uwięziona z rozkazu nowego władcy. W 1597 Sygrydę wydano za HENRYKA CLAESONA THOTTA (TOTT), gubernatora Österbotten (zm. 1602–03), syna Claesa Åkessona Thotta oraz jego drugiej żony Krystyny Henriksdotter Horn af Kanckas; mieli czworo dzieci. Drugim mężem Sygrydy został 10 września 1609 na zamku w Sztokholmie NILS NILSSON NATT OCH DAG (ur. 1554, zm. 12.04.1613), syn Nilsa Månssona Natt och Dag i jego żony Karin Görandotter Gyllenstierna; uprzednio żonaty z Anną (zm. 1603), córką Benedykta (Bengta) Bengtssona Gylta i Ingeborgi Jakobsdotter Krumme, miał on liczne potomstwo obojga płci, lecz z Sygrydą nie dochował się dzieci. Zmarła ona 24 kwietnia 1633 w zamku Liuksiala w Kangasali i spoczęła w katedrze w Åbo (Turku).

- 3 HENRYK. Urodził się 24 stycznia 1570 na zamku w Åbo (Turku), gdzie zmarł między 11 stycznia a 7 czerwca 1574.
- 4 ARNOLD. Na świat przyszedł 1 lub 2 lutego 1572 w zamku Gripsholm w Mariefred, a zmarł w zamku Västerås po czerwcu 1573. Miejsce pochówku Arnolda i jego brata Henryka nie jest znane.

Pozamałżeńskie dzieci Eryka XIV (A–E):

Z AGDĄ PERSDOTTER zwaną CHARITAS (zm. po 1565), córką Piotra (Pedera, Pera) Klementssona, zamożnego kupca z portu św. Mikołaja w Sztokholmie, od 1561 żoną szlachcica JOACHIMA FLEMINGA (zm. 1563) i właścicielką dóbr Eknaholm opodal Växjö, następnie małżonką KRZYSZTOFA OLSSONA STRÅLE AF SJÖARED:

- 1 WIRGINIA ERIKSDOTTER. Urodziła się 1 stycznia 1559 na zamku w Kalmarze, gdzie w 1585 lub 1586 odbył się jej ślub z HAAKONEM KNUTSSONEM HAND (zm. 1595–96), synem Kanuta Haakonssona Hand; mieli córkę. Wirginia Eriksdotter zmarła w 1633 w Odensjö.
- 2 KONSTANCJA ERIKSDOTTER. Urodziła się ona 13 czerwca 1560 na zamku w Sztokholmie. Ok. 13 stycznia 1594 poślubiła HENRYKA FRANKELINA, szlachcica z Anglii, kamerjunkra księcia Karola Sudermańskiego (późniejszego Karola IX) (zm. 4.05.1610), i miała z nim czworo dzieci. Po śmierci męża osiadła w Odenfors, w pobliżu dawnego opactwa cysterskiego Vreta, gdzie zmarła 24 stycznia 1649. Latem 1650 jej ciało przewieziono do Udenäs i złożono w tamtejszym kościele.

3 LUKRECJA ERIKSDOTTER. Urodziła się 4 stycznia 1564 w Sönderköping i zmarła w bliżej nieznanym czasie po 1574. Być może wyszła za mąż za niejakiego DANIELA ZELOWA i zmarła ok. 1590, jednak informacje te nie są potwierdzone źródłowo.

Z KARIN JAKOBSDOTTER:

4 DZIECKO. Jego płeć nie jest znana, zmarło w kwietniu 1565.

Z nieznaną kobietą:

5 ? MAŁGORZATA (ERIKSDOTTER). Dawniej zakładano, że przyszła na świat w 1558 jako najstarsza córka księcia Eryka – wówczas jeszcze następcy tronu – oraz jego kochanki Agdy Persdotter. Obecnie zakłada się, że pochodziła ze związku króla z inną kobietą lub w ogóle nie była jego dzieckiem. W 1592 poślubiła OLAVIUSA SIMONSSONA, wikarego z Horn (zm. 8.10.1639). Zmarła 11 listopada 1618 w Horn.



Jan III

PANUJE W LATACH
1569–1592

Ojciec: GUSTAW I | s. 582

Matka: MAŁGORZATA LEIJONHUFVUD | s. 585

Rodzeństwo: BIOGR. GUSTAWA I

*

Urodził się 20 lub 21 grudnia 1537 w zamku Stegeborg. Na podstawie przywilejów Gustawa I z 27 czerwca 1556 oraz 7 czerwca 1557 otrzymał w lenno Finlandię i odtąd tytułował się jej księciem. 12 sierpnia 1563 poddał się oblegającemu go w zamku Åbo (obecnie Turku) królowi Erykowi XIV i wraz z żoną dostał się do niewoli. Osadzono ich w pobliżu Sztokholmu – w zamku Grips-holm nad jeziorem Melar. Za sprawą riksrada, sprawującego tymczasowo rządu w imieniu niepoczytalnego króla, w październiku 1567 małżonkowie odzyskali wolność. Po ponownym objęciu władzy przez Eryka XIV, Jan wraz z młodszym bratem Karolem stanęli wspólnie na czele opozycji szlacheckiej i 29 września 1568 doprowadzili do uwięzienia króla. W styczniu 1569 riksdag uchwalił detronizację Eryka XIV i powołał na tron Jana, który został ukoronowany dnia 10 lipca w katedrze w Uppsali przez arcybiskupa Laurencjusza Petri. Ok. 1580 przyjął tytuł wielkiego księcia Finlandii. Zmarł 17 listopada 1592 na zamku w Sztokholmie i w 1594 został uroczystie pochowany w katedrze w Uppsali.

Małżonki Jana III:

1. Poślubiona 4 października 1562 w katedrze śś. Stanisława i Władysława w Wilnie:

KATARZYNA JAGIELLONKA

Była córką Zygmunta I Starego, króla Polski i wielkiego księcia litewskiego z dynastii Jagiellonów, oraz jego drugiej żony Bony Marii, córki Jana Galeazza Marii Sforzy, księcia mediolańskiego.

Na świat przysłała 1 września 1526 w zamku na Wawelu w Krakowie. Po wstąpieniu małżonka na tron Szwecji, 10 lipca 1569 w katedrze w Uppsali została wspólnie z nim koronowana przez Laurentjusza Petri. Zmarła po długiej chorobie 16 września 1583 na zamku w Sztokholmie, a w 1584 spoczęła w katedrze w Uppsali.

2. Poślubiona 21 lutego 1585 na zamku w Västerås:

GUNILLA BIELKE

Była ona córką Jana Axelssona Bielke, pana Härresäter, rycerza, członka riksrady oraz namiestnika Östergötlandu, i jego żony Małgorzaty Posse. Urodziła się 25 czerwca 1568. Jej sakra na królową małżonkę miała miejsce w dniu zaślubin z Janem, a dokonał jej arcybiskup Uppsali Andrzej Laurencjusz Björnram. Po śmierci króla pozostała na zamku sztokholmskim i odmówiła opuszczenia go do czasu zabezpieczenia przez króla Zygmunta nadanych jej przez męża posiadłości oraz praw dziedzicznych jedyne go syna. Zmarła 19 lipca 1597 w zamku Bråborg i w 1598 została pochowana w katedrze w Uppsali. Była ostatnią królową szwedzką wywodzącą się z rodzimej arystokracji.

Potomstwo Jana III:

Dzieci z pierwszego małżeństwa (1–3):

- 1 IZABELA. Urodziła się latem 1564 w twierdzy Gripsholm, gdzie przetrzymywana była wówczas rodzina Jana, i tam również zmarła 18 stycznia 1566. Spoczęła w katedrze w Strängnäs.
- 2 ZYGMUNT | s. 599
- 3 ANNA. Urodziła się 17 lub 31 maja 1568 na zamku w Eskilstunie. Po wstąpieniu brata na tron Rzeczypospolitej w 1587 przyjechała z nim do Polski, jednak jako luteranka spotkała się z niechęcią szlachty i w 1589 powróciła do Szwecji. Od 1598 mieszkała na stałe w Polsce, lecz z powodu wyznania nie mogła przebywać na dworze królewskim. W 1604 otrzymała od króla Zygmunta starostwo brodnickie, a w 1611 golubowskie. Zmarła 6 lutego 1625 na zamku w Brodnicy wskutek nieuleczalnego przewlekłego schorzenia zwanego wgnieceniem podstawy czaszki. Ciało Anny złożono w brodnickiej kaplicy zamkowej, a w 1636 przewieziono je do Torunia i pochowano w kościele luterzańskim (obecnie katolicki kościół NMP).

Syn z drugiego małżeństwa:

1 JAN. Urodził się on 18 kwietnia 1589 na zamku w Uppsali i w pierwszym roku życia otrzymał tytuły wielkiego księcia Finlandii, hrabiego Åland i Bråborga. Po detronizacji przyrodniego brata Zygmunta (1599) stał się następnym w kolejności dziedziczenia tronu Szwecji, lecz faktyczną władzę przejął jako regent najstarszy żyjący przedstawiciel dynastii – książę Karol Sudermański. Na riksdagu zebranym w Norrköping 6 marca 1604 Jan dobrowolnie zrzekł się praw sukcesyjnych w zamian za Läckö i Dalsland oraz część Östergötlandu. W 1605 podczas nieobecności Karola IX wspólnie z królową Krystyną Holsztyńską zasiadał w radzie państwa (riksradzie). W 1606 przekazał Finlandię Karolowi IX, uzyskując w zamian Östergötland, zaś w 1609 wymienił Läckö i Dalsland na Stegeborg. Po śmierci Karola IX i wstąpieniu na tron Gustawa Adolfa, 16 grudnia 1611 podczas riksdagu zwołanego do Nyköpingu dokonał ponownej cesji z praw sukcesyjnych, jak również z uczestnictwa w planowanej regencji, otrzymując w zamian ziemie w Västergötlandzie. Zmarł 5 marca 1618 w zamku Bråborg i został pochowany w katedrze w Linköping.

Żoną Jana została 29 listopada 1612 w zamku Trzy Korony (Tre Kronor) w Sztokholmie:

MARIA ELŻBIETA SZWEDZKA (SZCZEGÓŁY W BIOGR. KAROLA IX).

Nieślubny syn Jana:

Z KERSTIN MÅNSDOTTER:

A JAN (HANS) JOHANSSON (zm. bezzennie i w Niemczech).

Dzieci pozamałżeńskie Jana III (1–4):

Z KATARZYNA (KARIN) HANSDOTTER (ur. 1532, zm. 1596), córką Jana (Hansa) Claessona Kökkenmästera, pastora w Sztokholmie (wcześniej mnicha), i jego żony Ingeborgi Åkesdotter, również byłej mniszki, nieślubnej córki szlachcica; od 1561 władała ona majątkiem Wääksy w Kangasali, dwukrotnie zamężna: z CLAESEM ANDERSSONEM WESTGÖTE, zamordowanym przez Eryka XIV w 1563 (urodziła mu córkę jedynaczkę), a następnie z LARSEM HENRIKSONEM HORDEELEM, uszlachconym w 1576 (zm. 1591, z nim także dochowała się córki):

- 1 ZOFIA GYLLENHIELM. Na świat przysłała w 1556 i 4 lutego 1580 na zamku w Vadstene wyszła za mąż za PONTUSA DE LA GARDIE, żołnierza w służbie szwedzkiej od 1565, w 1571 kreowanego BARONEM EKHOLMEN (ur. zamek Russol ok. 1520, utonął nieopodal Narwy 5.11.1585), syna Jakuba d'Escouperie, seniora Russol de la Gardie, i jego żony Katarzyny de Sainte-Colombe; urodziła mu swoje dzieci i zmarła podczas porodu trzeciego 20 czerwca 1583 na zamku w Rewlu (dziś Tallinn) i została pochowana w tamtejszej katedrze.
- 2 AUGUST GYLLENHIELM. Urodził się w 1557 lub 1560, a zmarł w 1560.
- 3 JULIUSZ GYLLENHIELM. Urodzony 23 marca 1559 (lub 1560), był gubernatorem fińskiego zamku Åbo (Turku), gdzie zmarł w styczniu 1581. Nie założył rodziny.
- 4 LUKRECJA GYLLENHIELM. Urodziła się ok. 1561, a zmarła niezamężnie 5 stycznia 1585.



Zygmunt

PANUJE W LATACH
1592–1599

Ojciec: JAN III | s. 594

Matka: KATARZYNA JAGIELLONKA | s. 595

Rodzeństwo: BIOGR. JANA III

*

Urodził się 20 czerwca 1566 w zamku Gripsholm w Mariefred nad jeziorem Melar (Mälaren), gdzie przebywała podówczas rodzina jego uwięzionego ojca. Popierany przez swoją ciotkę Annę, ostatnią z Jagiellonów, oraz kanclerza Jana Zamoyskiego był po śmierci Stefana Batorego jednym z najpoważniejszych kandydatów do tronu Rzeczypospolitej. Podczas wolnej elekcji 19 sierpnia 1587 został obwołany królem Polski oraz wielkim księciem litewskim jako ZYGMUNT III; sakra miała miejsce 27 grudnia 1587 w wawelskiej katedrze śś. Stanisława i Wacława, a dokonał jej arcybiskup gnieźnieński, prymas Stanisław Karnkowski. Po śmierci Jana III w 1592 odziedziczył tron Szwecji; po przybyciu do ojczyzny i zagwarantowaniu swobody wyznania luterańskiego w tym kraju (tzw. konwencja uppsalska) został koronowany dnia 9 lutego 1594 w katedrze w Uppsali przez arcybiskupa Abrahama Andrzeja Angermannusa. Następnie powrócił do Polski, ustanawiając regentem w Szwecji swojego stryja Karola Sudermańskiego. Ten stanął jednak niebawem na czele antykrólewskiej opozycji i po zadaniu wojskom bratanka klęski pod Linköping (25.09.1598) doprowadził do odsunięcia go od tronu, co nastąpiło 24 lipca 1599 podczas riksadgu w Sztokhombie. Koronę zaproponowano następnie królewiczowi Władysławowi Zygmuntowi, pod warunkiem jednak wysłania go do Szwecji i wychowania w wierze luterańskiej. Wobec milczącej odmowy Zygmunta, zwołany do Linköping 24 lutego 1600 riksdag odsunął od szwedzkiej korony Zygmunta i jego

potomków. Król zmarł na udar o świcie 30 kwietnia 1632 na zamku w Warszawie i w 1633 spoczął w krypcie Wazów w podziemiach krakowskiej katedry św. Stanisława i Waława na Wawelu.

Małżonki Zygmunta:

1. Poślubiona *per procura* 3 maja 1592 w kościele augustianów w Wiedniu i osobiście 31 maja 1592 w katedrze św. Stanisława i Waława na Wawelu:

ANNA AUSTRIACKA

Była ona córką Karola, arcyksięcia austriackiego i księcia Styrii z dynastii Habsburgów, oraz jego żony Marii, córki Albrechta V, księcia Bawarii. Urodziła się 16 sierpnia 1573 na zamku w Grazu. Jej koronacja na polską królową małżonkę, której dokonał biskup kujawski Hieronim Rozrażewski, miała miejsce dnia 31 maja 1592 w katedrze św. Stanisława i Waława na Wawelu, a 9 lutego 1594 w katedrze w Uppsali została przez arcybiskupa Abrahama Andrzeja Angermannusa ukoronowana obok Zygmunta na królową małżonkę Szwecji. Zmarła na skutek zatrucia ciążowego 10 lutego 1598 na zamku w Warszawie, a ciało jej spoczęło w krypcie Zygmuntońskiej w podziemiach katedry wawelskiej w Krakowie.

2. Poślubiona *per procura* 23 października 1605 w Grazu i osobiście 11 grudnia tego roku w katedrze św. Stanisława i Waława na Wawelu:

KONSTANCJA AUSTRIACKA

Była ona rodzoną siostrą pierwszej żony Zygmunta. Urodziła się 24 grudnia 1588 na zamku w Grazu. 11 grudnia 1605 w katedrze wawelskiej została koronowana przez biskupa kujawskiego Piotra Tylickiego na królową małżonkę Polski i Szwecji. Zmarła wskutek udaru nad ranem 10 lipca 1631 na zamku w Warszawie. Spoczęła wraz z mężem w 1633 w krypcie Wazów w podziemiach katedry wawelskiej w Krakowie.

Potomstwo Zygmunta:

Dzieci z pierwszego małżeństwa (1–5):

1 ANNA MARIA. Urodziła się 23 maja 1593 na zamku w Warszawie, gdzie zmarła 9 lutego 1600. Została pochowana w podziemiach katedry na Wawelu.

- 2 KATARZYNA. Urodziła się 19 kwietnia 1594 na zamku w Sztokholmie, gdzie również zmarła 15 maja 1594. Jej ciało przewieziono do Krakowa i pochowano w katedrze wawelskiej.
- 3 WŁADYSŁAW ZYGMUNT. Na świat przyszedł 9 czerwca 1595 w pałacu w podkrakowskim Łobzowie. W 1610 został przez bojarów moskiewskich obrany carem (wielkim księciem). 27 sierpnia tego roku podpisano układ o objęciu przez niego tronu moskiewskiego, lecz podjęte dwukrotnie (w 1612 oraz na przełomie 1617 i 1618) wyprawy po moskiewską koronę zakończyły się fiaskiem. Po śmierci ojca w 1632 przyjął tytuł dziedzicznego króla Szwecji, a w dniu 8 listopada na sejmie elekcyjnym został jednogłośnie wybrany królem Polski i wielkim księciem litewskim (koronowany pod imieniem WŁADYSŁAWA IV 6 lutego 1633 w katedrze wawelskiej przez arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Jana Wężyka). Zmarł na zapalenie nerek nocą z 19 na 20 maja 1648 w Mereczu na Litwie. Ciało sprowadzono do Krakowa, gdzie spoczęło w podziemiach katedry wawelskiej, natomiast serce i trzewia króla złożono w kaplicy św. Kazimierza w wileńskiej katedrze pw. św. Stanisława i Władysława.

Małżonki Władysława IV:

1. Poślubiona *per procura* 15 sierpnia 1637 w kościele augustianów w Wiedniu i osobiście 12 września w kolegiacie (obecnie katedrze) św. Jana w Warszawie:

CECYLIA RENATA AUSTRIACKA, córka Ferdynanda II, cesarza rzymsko-niemieckiego, króla Czech i Węgier z dynastii Habsburgów, i jego pierwszej żony Marii Anny, córki Wilhelma V, księcia Bawarii. Urodziła się 16 lipca 1611 na zamku w Grazu. 13 września 1637 w kolegiacie warszawskiej została ukoronowana na królową małżonkę Polski i Szwecji przez arcybiskupa Jana Wężyka. Zmarła w połogu nad ranem 24 marca 1644 w zamku wileńskim i spoczęła w katedrze wawelskiej.

2. Poślubiona *per procura* 5 listopada 1645 w pałacu Fontainebleau-sur-Loire i osobiście 10 marca 1646 w warszawskiej farze:

LUDWIKA MARIA MANTUAŃSKA (GONZAGA), córka Karola I, księcia Nevers i Mantui z dynastii Gonzagów, oraz jego żony Kata-

rzyny, córki Karola, księcia Mayenne z rodu książąt Gwizjuszy (de Guise). Urodziła się 18 sierpnia 1611 w Nevers lub w Paryżu jako MARIA LUDWIKA, jednak po ślubie posługiwała się jedynie drugim imieniem lub zestawem: Ludwika Maria. W 1645 została adoptowana przez króla Francji Ludwika XIV. Po przybyciu do Polski, 15 lipca 1646 w katedrze śś. Stanisława i Wacława na Wawelu została koronowana na królową małżonkę Polski i Szwecji przez arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Macieja Łubieńskiego. Po śmierci Władysława IV, z którym nie dochowała się dzieci, poślubiła jego przyrodniego brata (ZOB. DALEJ).

Dzieci Władysława IV z pierwszego małżeństwa (A–C):

- A ZYGMUNT KAZIMIERZ. Urodził się 1 kwietnia 1640 na zamku w Warszawie, gdzie również zmarł 9 sierpnia 1647 wskutek krwawej biegunki. Spoczął w kryptach królewskich w podziemiach katedry wawelskiej w Krakowie.
- B MARIA ANNA IZABELA. Urodziła się 8 stycznia 1642 na zamku w Warszawie, gdzie zmarła już 7 lutego. Spoczęła w podziemiach katedry na Wawelu.
- C MARTWA CÓRKA. W dniu 24 marca 1644 na zamku w Wilnie królowa Cecylia Renata wydała na świat martwy od kilku dni płód płci żeńskiej; poród przyplaciła życiem.

Pozamałżeńscy synowie Władysława IV (A–B):

Z nieznaną kobietą:

- A ? ALEKSANDER Z SZTEMBERKU KOSTKA zwany także NAPIERSKIM (KOSTKA-NAPIERSKI). Urodził się ok. 1620 (w Sztemberku). Oficer wojsk polskich, później kapitan w służbie szwedzkiej. W 1651 stanął na czele powstania chłopstwa podgórskiego w województwie krakowskim. Po pojmaniu zeznał ponoć, że jest nieślubnym synem Władysława IV i nazywa się SZYMON BZOWSKI, jednak brak na to potwierdzenia. Powieszono go 28 czerwca 1651 w Krakowie.

Z JADWIGĄ ŁUSZKOWSKĄ (JADWIŻKĄ ZE LWOWA, ŁUSZKOWCZANKĄ VEL GROCHOLSKĄ), od 1637 żoną JANA WYPYSKIEGO herbu Grabie, chorążego nurskiego, starosty mostowskiego i mereckiego:

- B WŁADYSŁAW KONSTANTY WAZA. Urodził się on zapewne ok. 1635 (w Warszawie) i otrzymał od ojca nazwisko rodowe. Wkrótce po śmierci Władysława IV wyjechał z Polski; przebywał w Angli i w Hiszpanii, później osiadł we Francji pod nazwiskiem HRABIEGO

DE WASENAU (VASENAU). Francję opuścił po Jana Kazimierza i w 1672 przeniósł się do Rzymu, gdzie został przyjęty przez królową Krystynę. Ta uznała go za krewnego i mianowała kapitanem przybocznej gwardii. Ponadto Aleksander VIII mianował go szambelanem papieskim, co potwierdził jego następca Innocenty XII. Władysław Konstanty zmarł 19 marca 1698 w Rzymie, gdzie spoczął w kościele San Francesco delle Stimmate. Nie był żonaty i nie pozostawił dzieci.

- 4 KATARZYNA. Urodziła się we wrześniu 1596 (na zamku w Warszawie), zmarła zaś 2 czerwca 1597 w zamku warszawskim. Została pochowana w podziemiach katedry wawelskiej.
- 5 KRZYSZTOF. Został wydobyty martwy z łona matki już po jej śmierci, co miało miejsce 10 lutego 1598 na zamku w Warszawie. Spoczął w podziemiach katedry wawelskiej w Krakowie.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–7):

- 1 JAN KAZIMIERZ. Urodził się 26 grudnia 1607 w zamku na Wawelu w Krakowie, gdzie zmarł 9 stycznia 1608. Spoczął w podziemiach katedry wawelskiej.
- 2 JAN KAZIMIERZ. Urodził się 22 marca 1609 na zamku wawelskim w Krakowie. Obrął karierę duchowną i 23 (24) września 1643 wstąpił do nowicjatu zakonu jezuitów w Loreto. 28 maja 1646 został mianowany przez papieża Innocentego X kardynałem diakonem, którą to godność złożył w listopadzie 1647 po śmierci bratanka, Zygmunta Kazimierza; był odtąd tytularnym następcą tronu szwedzkiego i przypuszczalnym spadkobiercą korony polskiej. Po zmarłej w 1632 matce posiadał dobra żywieckie na Górnym Śląsku, ponadto dwukrotnie dzierżył górnośląskie księstwa opolskie i raciborskie: po raz pierwszy od śmierci Władysława IV w maju 1648 do 5 listopada tego roku, kiedy to przekazał je młodszemu bratu Karolowi Ferdynandowi, i ponownie od śmierci tegoż w maju 1655 do 6 lipca tego roku, gdy scedował je na małżonkę. Po śmierci Władysława IV w 1648 przyjął tytuł dziedzicznego króla Szwecji (jako JAN IV), a podczas wolnej elekcji pokonał Karola Ferdynanda i 17 lub 20 listopada 1648 został wybrany królem polskim i wielkim księciem litewskim (koronowany jako JAN II KAZIMIERZ 17 stycznia 1649 w katedrze wawelskiej przez prymasa Macieja

Lubieńskiego). 16 września 1668 złożył polską koronę i po krótkim pobycie w Żywcu 30 kwietnia 1669 wyjechał do Francji. 24 listopada 1669 został mianowany świeckim opatem benedyktynów w podparyskim Saint-Germain-des-Prés. Zmarł na zapalenie płuc lub wskutek ataku apopleksji wieczorem 16 grudnia 1672 w Nevers. Serce króla złożono w opactwie Saint-Germain, zwłoki zaś sprowadzono do Krakowa i w 1676 pochowano u boku żony oraz dzieci w krypcie Wazów na Wawelu.

Małżonki Jana II Kazimierza:

1. Poślubiona 31 maja 1649 w katedrze śś. Stanisława i Wacława na Wawelu:

LUDWIKA MARIA MANTUAŃSKA (GONZAGA), wdowa po jego przyrodnim bracie Władysławie IV (WCZEŚNIEJSZE LOSY ZOB. S. 602). Aktem z 6 lipca 1655 Jan Kazimierz zrzekł się na jej rzecz księstw opolskiego i raciborskiego, które dzierżyła do ich wykupu przez cesarza Leopolda I w 1666. Zmarła nad ranem 10 maja 1667 w zamku warszawskim i została pochowana w krypcie Wazów w podziemiach wawelskiej katedry pw. śś. Stanisława i Wacława, podczas gdy urnę z jej sercem złożono w klasztorze sióstr wizytek w Warszawie.

2. (Małżeństwo morganatyczne) poślubiona zapewne dnia 14 września lub grudnia 1672 w Paryżu:

KLAUDYNA FRANCISZKA MIGNOT, córka kupca Imberta Mignot oraz jego żony Heleny Simonet. Urodziła się krótko przed 19 stycznia 1624 (data chrztu) w Meylan opodal Grenoble. Pierwszym jej mężem był od 29 grudnia 1640 PIOTR DES PORTES, pan d'Amblérieux, radca parlamentu z Delfinatu (ur. ok. 1590, zm. po 6.03.1650), syn Klaudiusza des Portes oraz Ludwiki Coste, a drugim, poślubiony 25 sierpnia 1653 FRANCISZEK DE L'HÔPITAL (L'HOSPITAL), pan na Hallier i Beynes od 1630, marszałek Francji od 1643 i książę de Rosnay od 1651 (ur. 1583, zm. Paryż 20.04.1660), młodszy syn Ludwika de l'Hôpital oraz Franciszki de Brichanteau, z którym miała zmarłego w dzieciństwie syna. Pod koniec życia Klaudyna Franciszka wstąpiła do klasztoru karmelitanek w Paryżu, gdzie zmarła 30 listopada 1711 i gdzie też została pochowana.

Dzieci Jana II Kazimierza z pierwszego małżeństwa (A–B):

A MARIA ANNA TERESA. Urodziła się ona 1 lipca 1650 na zamku w Warszawie, gdzie także umarła 1 sierpnia 1651. Spoczęła w kościele św. Teresy w Warszawie.

B JAN ZYGMUNT. Urodził się 6 stycznia 1652 w zamku warszawskim, gdzie zmarł 20 lutego. Spoczął w krypcie Wazów w podziemiach katedry wawelskiej.

Córka Jana II Kazimierza i Klaudyny Franciszki Mignot:

A MARIA KATARZYNA. Urodziła się po 1669 (w Paryżu). Brak jest bezpośrednich dowodów na ojcostwo Jana Kazimierza, lecz w swoim testamentie z 12 grudnia 1672 król zapisał jej pewną sumę (bez podania nazwiska dziewczynki), aby mogła wstąpić do klasztoru wizytek. Dalsze losy Marii Katarzyny nie są znane.

3 JAN OLBRACHT (ALBRECHT, ALBERT). Urodził się 25 maja 1612 na zamku w Warszawie. 13 sierpnia 1621 został biskupem warmińskim, lecz nominację tą zatwierdził sejm Rzeczypospolitej dopiero w 1631. W 1632 uzyskał godność biskupa krakowskiego, co zatwierdził sejm w roku następnym, a 4 marca 1634 oficjalnie objął ów urząd. W dniu 6 lutego 1633 został z nominacji papieskiej kardynałem diakonem tytułu NMP in Aquiro. Zmarł 29 grudnia 1634 w Padwie, na ospę lub wskutek nieleczzonej kiły. Jego ciało przewieziono do Krakowa i pochowano w krypcie Wazów w podziemiach katedry wawelskiej.

4 KAROL FERDYNAND. Urodził się 13 października 1613 na zamku w Warszawie. 20 grudnia 1624 uzyskał nominację na koadiutora biskupa wrocławskiego, swojego wuja, austriackiego arcyksięcia Karola. Po jego śmierci, 3 maja 1625 został biskupem wrocławskim, a 1 października 1625 elekcję zatwierdził papież Urban VIII. W 1633 objął godność opata kanoników laterańskich w Czerwińsku, w 1635 został opatem w Tyńcu, a w 1641 – biskupem płockim (konsekrowany 1 stycznia 1645). Od 1650 sprawował godność opata w podkrakowskiej Mogile. 5 listopada 1648 w zamian za wycofanie się z elekcji otrzymał od Jana II Kazimierza księstwa opolskie i raciborskie na Górnym Śląsku, co zatwierdził cesarz Ferdynand III dyplomem z dnia 30 stycznia 1652. Zmarł 9 maja 1655 w Wyszkwowie. Jego zwłoki sprowadzono do Warszawy i złożono w kościele jezuitów.

- 5 ALEKSANDER KAROL. Urodził się 14 listopada 1614 na zamku w Warszawie, a zmarł na ospę 19 listopada 1634 w folwarku Wielkie koło Warszawy. Jego ciało przewieziono do Krakowa i w 1635 pochowano w podziemiach katedry wawelskiej, gdzie spoczywa w krypcie Zygmuntowskiej.
- 6 ANNA KONSTANCJA. Urodziła się 20 stycznia 1616, a zmarła 24 maja tego roku na zamku warszawskim i została pochowana w kryptach królewskich w katedrze na Wawelu.
- 7 ANNA KATARZYNA KONSTANCJA. Urodziła się 7 sierpnia 1619 na zamku w Warszawie. 16 marca 1642 została zaręczona, a dnia 8 czerwca tego roku w kolegiacie (obecnej archikatedrze) św. Jana w Warszawie poślubiła FILIPA WILHELMA, KSIĘCIA NEUBURGA od 1653, KSIĘCIA BERGU I JULIAKU od 1666, ELEKTORA PALATYNATU REŃSKIEGO od 1685 (ur. Neuburg 27.11.1615, zm. Wiedeń 12.09.1690), syna Wolfganga Wilhelma, palatyna neuburskiego z palatyńskiej linii Wittelsbachów, i jego pierwszej żony Magdaleny, córki Wilhelma V, księcia Bawarii; mieli urodzonego martwo syna (Neuburg 18.07.1645). Anna Katarzyna Konstancja zmarła 8 października 1651 w Kolonii i została pochowana w kościele jezuitów w Düsseldorfie. Po jej śmierci Filip Wilhelm pojął za żonę Elżbietę Amalię (zm. 1709), córkę Jerzego II, landgraфа heskiego na Darmstadcie, i miał z nią siedemnaścioro dzieci.



Karol IX

REGENT W LATACH
1599–1604

PANUJE W LATACH
1604–1611

Ojciec: GUSTAW I | s. 582

Matka: MAŁGORZATA LEIJONHUFVUD | s. 585

Rodzeństwo: BIOGR. GUSTAWA I

*

Urodził się 4 października 1550 na zamku w Sztokholmie. Na mocy testamentu Gustawa I odziedziczył po jego śmierci (1560) księstwo Södermanlandu (Sudermanię) z prowincjami Värmland, Närke, Västmanland i Västergötland, jednak objął je dopiero po wstąpieniu na tron Jana III w 1569. Po śmierci brata w 1592 rządził Szwecją do czasu przyjazdu z Polski Zygmunta Wazy, zaś na riksdagu w Söderköping w 1595 został ogłoszony regentem w zastępstwie nieobecnego króla. Wkrótce stanął na czele opozycji przeciwko katolickiemu Zygmuntowi, 25 września 1598 pokonał armię bratanka pod Linköping, a 24 lipca 1599 podczas riksdagu w Sztokholmie doprowadził do jego detronizacji. 24 lutego 1600 riksdag zwołany do Linköping ostatecznie odsunął polską linię Wazów od tronu szwedzkiego. Przez następne lata Karol konsekwentnie odmawiał przyjęcia korony, zadowalając się tytułem regenta; nastąpiło to dopiero 6 marca 1604 na riksdagu w Norrköping, po uprzednim zrzeczeniu się praw sukcesyjnych przez Jana, księcia Östergötlandu (ZOB. BIOGR. JANA III). Koronacja Karola odbyła się 15 marca 1607 w katedrze w Uppsali, a dokonał jej arcybiskup Olaf (Olaus) Martini; idąc za przykładem Eryka XIV, oparł się na *Historia de omnibus gothorum svenumque regibus* autorstwa arcybiskupa Johannesa Magnusa, według której na szwedzkim tronie poprzedzało go ośmiu władców o tym imieniu (faktycznie przed Karolem IX panowało w Szwecji jedynie dwóch królów noszących jego imię). Zmarł 30 października 1611 na zamku w Nyköping, a w 1612 pochowano go w katedrze w Strängnäs.

Małżonki Karola IX:

1. Poślubiona 11 maja 1579 w Heidelbergu:

ANNA MARIA PALATYŃSKA

Była ona córką Ludwika VI, elektora Palatynatu Reńskiego z palatyńskiej linii dynastii Wittelsbachów, i jego pierwszej żony Elżbiety, córki Filipa I Wspaniałomyślnego, landgraфа Hesji. Urodziła się 24 lipca 1561 na zamku w Heidelbergu, a zmarła 29 lipca 1589 na zamku w Eskilstunie, nie doczekawszy akcesji małżonka. Spoczęła w katedrze w Strängnäs.

2. Poślubiona 27 sierpnia 1592 na zamku w Nyköping:

KRYSTYNA HOLSZTYŃSKA

Była córką Adolfa, księcia holsztyńskiego na Gottorp, jednego z synów króla duńskiego Fryderyka I (KRÓLOWIE DANII, CZĘŚĆ 4.). Urodziła się 13 kwietnia 1573 na zamku w Kilonii. Pod nieobecność Karola IX (1605) sprawowała urząd regentki. 15 marca 1607 w katedrze w Uppsali została wraz z mężem ukoronowana przez arcybiskupa Olafa (Olaus) Martiniego. Po śmierci Karola w 1611 wraz z Janem, księciem Östergötlandu (synem Jana III), objęła nominalną regencję w imieniu siedemnastoletniego Gustawa II Adolfa, już jednak 16 grudnia tego roku na riksdagu w Nyköping oboje złożyli rezygnację. Podczas małoletniości młodszego syna, Karola Filipa, zarządzała Södermanlandem. Zmarła 8 grudnia 1625 w zamku Gripsholm w Mariefred nad jeziorem Melar (Mälaren) i w maju następnego roku została pochowana u boku małżonka w katedrze w Strängnäs.

Potomstwo Karola IX:

Dzieci z pierwszego małżeństwa (1–6):

- 1 MAŁGORZATA ELŻBIETA. Urodziła się 24 września 1580 na zamku w Nyköping i tam również zmarła 26 sierpnia 1585. Została pochowana w katedrze w Strängnäs.
- 2 ELŻBIETA SABINA. Urodziła się 12 marca 1582 na zamku w Nyköping, gdzie zmarła 6 lipca 1585. Spoczęła w Strängnäs.
- 3 LUDWIK. Urodził się 17 marca 1583 na zamku w Heidelbergu, gdzie zmarł już 26 maja. Pochowano go w kaplicy zamkowej.
- 4 KATARZYNA, matka KAROLA X GUSTAWA | s.

- 5 GUSTAW. Urodził się 12 czerwca 1587 na zamku w Nyköping, tam również zmarł 4 grudnia tegoż roku i został pochowany w katedrze w Strängnäs.
- 6 MARIA. Urodziła się 18 grudnia 1588 na zamku w Marieholm, zmarła zaś 24 kwietnia 1589 na zamku w Nyköping i spoczęła w katedrze w Strängnäs.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–6):

- 1 KRYSZYNA. Urodziła się 26 listopada 1593 na zamku w Nyköping, gdzie także zmarła 25 maja 1594. Została pochowana w katedrze w Strängnäs.
- 2 GUSTAW II ADOLF | s. 614
- 3 MARIA ELŻBIETA. Urodziła się 10 marca 1596 w zamku Örebrö, a 29 listopada 1612 w zamku Trzy Korony (Tre Kronor) w Sztokholmie poślubiła JANA, KSIĘCIA ÖSTERGÖTLANDU (ZOB. BIOGR. JANA III). Po ślubie współrządziła z Janem w Östergötlandzie. Zmarła 7 sierpnia 1618 w zamku Bråborg i spoczęła obok małżonka w katedrze w Linköping. Małżeństwo ich nie zaowocowało dziećmi.
- 4 KRYSZYNA. Urodziła się w 1598 i zmarła w roku następnym. Została pochowana w katedrze w Strängnäs.
- 5 KAROL FILIP. Na świat przyszedł 22 kwietnia 1601 na zamku w Rewlu (obecnie Tallinn). Po śmierci ojca w 1611 został zgodnie z jego wolą księciem Södermanlandu (Sudermanii), Närke i Värmlandu. W końcowym okresie Wielkiej Smuty szwedzki dwór wysunął jego kandydaturę do tronu moskiewskiego, ostatecznie jednak w lutym 1613 carem obrano Michała Romanowa. Uczestniczył w zdobyciu Rygi przez Gustawa II Adolfa, jednak u schyłku 1621 ciężko zachorował na „gorączkę obozową” i zmarł 25 stycznia 1622 po przybyciu do Narwy. Spoczął w katedrze w Strängnäs.

Żoną Karola Filipa została poślubiona w sekrecie 5 maja 1620 w Örebro (związek morganatyczny):

ELŻBIETA RIBBING. Jej ojcem był Seved Svensson Ribbing, królewski skarbnik i członek rady państwa (riksradu), matką zaś jego żona Anna Eriksdotter Gyllenstierna; jej młodsza siostra Krystyna była od 1615 żoną bastarda Karola IX (PONIŻEJ). Uro-

dziła się 28 czerwca 1597 lub 1 stycznia 1596 w Fästered i była damą pokojową królowej wdowy Krystyny Holsztyńskiej. Po śmierci Karola Filipa wyszła za KNUTA LILLIENHÖÖK, gubernatora Turku (ur. 1603, zm. 1664), któremu urodziła syna imieniem Nils. Zmarła 24 kwietnia 1662 w Klagstrop.

Morganatyczna córka Karola Filipa:

A ELŻBIETA GYLLENHIELM. Urodziła się jako pogrobowiec w 1622, po 25 stycznia. Dama dworu królowej wdowy Krystyny Holsztyńskiej, a później królowej Jadwigi Eleonory. Pierwszym jej mężem został 13 listopada 1645 na zamku w Sztokholmie AKSEL TURESSON NATT OCH DAG, pan Tynneseö i Dagöholm, gubernator Sztokholmu (ur. Traneberg 21.06.1621, zm. 23.08.1647), syn Ture Axrlssona Natt och Dag oraz jego żony Ebby, córki barona Aksela Posse; dochowali się syna. Drugim mężem Elżbiety Gyllenhjelm został w październiku 1660 królewski marszałek BARON BALTAZAR MARSCHALK (ur. 1623, zm. 26.03.1685). Zmarła we wrześniu 1682 w Sztokholmie i spoczęła w kościele św. Jakuba (Jacobskyrkan) tamże.

6 DZIECKO. Zmarło 20 lipca 1606 i zostało pochowane w katedrze w Strängnäs.

Syn pozamałżeński Karola IX:

Z KARIN NILSDOTTER (ur. 1551 lub 1552, zm. 1603 lub 1604), córką księdza z Östergötlandu:

1 KAROL CARLSSON GYLLENHIELM. Urodził się 4 marca 1574 na zamku w Nyköping. 8 lipca 1592 otrzymał od Jana III dyplom szlachecki, uprawniający go do tradycyjnego nazwiska szwedzkich bastardów królewskich. Podczas wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty w 1601 dowodził armią szwedzką, która 23 czerwca poniosła klęskę pod Kokenhausen, a sam Karol dostał się do polskiej niewoli. W 1613 odzyskał wolność i powrócił do ojczyzny, gdzie 26 czerwca 1615 został mianowany baronem Berglvary, a 29 marca 1616 uzyskał rangę feldmarszałka (fältmarskalk). Od 31 stycznia 1617 zasiadał w tajnej radzie, a 5 kwietnia tego roku został mianowany generalnym gubernatorem nowozdobyczej prowincji Ingria. W 1620 został mianowany admirałem (riksamiral), a w 1633 otrzymał urząd przewodniczącego Królewskiego Kolegium Admiralskiego. Od 1633 był opiekunem nieletniej bratanicy, królowej Krystyny, która dekretem z 16 stycznia 1634 mianowała go lagmanem prowincji Tiohärads i Lagsaga. Zmarł 17 marca 1650 w Karlbergu i w grudniu następnego roku spoczął w katedrze w Strängnäs.

Jego żoną została w czerwcu 1615 na zamku w Sztokholmie:

KRYSTYNA RIBBING, córka Seveda Svenssona Ribbinga, członka riksradu, i jego żony Anny Eriksdotter Gyllenstierny, rodzoną siostrą Elżbiety, morganatycznej żony księcia Karola Filipa (powyżej). Urodziła się 9 marca 1593, a zmarła 19 stycznia lub lutego 1656 w Sundbyholm i została pochowana obok męża w Strängnäs.

Potomstwo:

A CÓRKA. Urodzona w 1626, zmarła w dzieciństwie.



Gustaw II Adolf

PANUJE W LATACH
1611–1632

Ojciec: KAROL IX | s. 608

Matka: KRYSTYNA HOLSZTYŃSKA | s. 610

Rodzeństwo: BIOGR. KAROLA IX

*

Urodził się 9 grudnia 1594 na zamku w Sztokholmie. Po śmierci ojca w 1611 odziedziczył tron Szwecji, początkowo pod nominalną regencją matki oraz Jana, księcia Östergötlandu (syna Jana III). Podczas obrad riksdagu w Nyköping 16 grudnia 1611 królowa wdowa i królewski kuzyn zrzekli się udziału w regencji, a 31 grudnia stany przegłosowały rezolucję uznającą samodzielne objęcie rządów przez Gustawa Adolfa. Jego sakra, której dopełnił arcybiskup Piotr Königsson Kenicjus, miała miejsce 12 października 1617 w katedrze w Uppsali. Zginął od postrzału w głowę 6 listopada 1632, dowodząc zwycięską dla Szwecji bitwą z wojskami cesarskimi pod Lützen w Saksonii. Odnalezione po bitwie ciało króla złożono w miejscowości Meucha, skąd przewieziono je do Weisensefels, a następnie na Pomorze, do Wolgastu (dawniejsza Wołogoszcz). Następnie wysłano je do Sztokholmu (1633) i w czerwcu 1634 złożono w Riddarholmskyrkan.

Małżonka Gustawa II Adolfa

Poślubiona 25 listopada 1620 na zamku w Sztokholmie:

MARIA ELEONORA BRANDENBURSKA

Była córką Jana Zygmunta, elektora brandenburskiego oraz księcia pruskiego z dynastii Hohenzollernów, i jego żony Anny, córki Albrechta Fryderyka, księcia pruskiego. Urodziła się 21 listopada 1599 na zamku w Królewcu (Kaliningrad). 28 listopada 1620 w Sztokholmie została koronowana przez arcybiskupa Uppsali Piotra Kenicjusia. Po śmierci małżonka przeżyła poważne zała-

manie nerwowe, przez co w 1636 została usunięta z dworu i pozbawiona praw do opieki nad córką. W 1640 zbiegła za granicę; przebywała m.in. na dworze duńskim i brandenburskim, by ostatecznie w 1650 powrócić do Szwecji. Uczestniczyła w koronacji Krystyny, a w 1654 była świadkiem jej abdykacji. Zmarła 18 marca 1655 na zamku w Sztokholmie i spoczęła u boku męża w Riddarholmskyrkan.

Dzieci Gustawa II Adolfa i Marii Eleonory (1–4):

- 1 BEZIMIENNA CÓRKA. Urodziła się i zmarła 24 lipca 1621 na zamku w Sztokholmie.
- 2 KRYSZYNA. Urodziła się 16 października 1623 w zamku sztokholmskim i tam również umarła 21 września 1624. Spoczęła w Riddarholmskyrkan.
- 3 KRYSZYNA | s.
- 4 BEZIMIENNY SYN. Urodził się w maju 1625 w zamku Gripsholm w Mariefred nad jeziorem Melar (Mälaren) i zmarł natychmiast po narodzinach.

Pozamałżeński syn Gustawa II Adolfa:

Z MAŁGORZATĄ SLOTS (zm. ok. 1669), właścicielką dóbr Benhammar w Upplandzie, córką Holendra Abrahama Cabiljau, małżonką ANDRZEJA SESSANDERSA, oficera armii szwedzkiej (zm. 10.1615), a następnie JAKUBA TRELLO:

- 1 GUSTAW GUSTAFSSON AF VASABORG. Urodził się on (24) maja 1616 w Sztokholmie. Karierę wojskową rozpoczął w 1633 podczas wojny trzydziestoletniej. W latach 1634–48 administrował zajętym przez Szwedów biskupstwem Osnabrück. Pan Sairs, Wildeshausen (Wilshausen) i Dahlen, 20 marca 1637 uzyskał dyplom szlachecki uprawniający go do posługiwania się nazwiskiem af Vasaborg (Wasaborg), a 22 sierpnia 1646 został kreowany hrabią na Nystad i baronem Wi-byholm; odtąd tytułował się HRABIĄ AF VASABORG. 5 września 1646 wszedł w skład rady państwa (riksradu). Po śmierci Karola Gyllenhielma (ZOB. BIOGR. KAROLA IX) bezskutecznie starał się o stanowisko admirała (riksamiral); zrażony niepowodzeniem opuścił Szwecję, po czym osiadł w swoich dobrach w Wildeshausen (Wilshausen) koło Oldenburga; zmarł tam 25 października 1653. Ciało hrabiego przewieziono do Sztokholmu i złożono w nekropolii królewskiej w Riddarholmskyrkan.

Ok. 1640 żoną hrabiego Gustawa af Vasaborg została:

ANNA ZOFIA VON WIED, córka Hermana II, hrabiego zu Wied, i jego żony Juliany Elżbiety, córki Hermana Adolfa, hrabiego zu Solms-Hohensolms. Urodziła się 3 września 1616, a zmarła w 1694.

Dzieci Gustawa af Vasaborg (A–E):

- A KRYSZYNA AF VASABORG. Urodziła się w 1644 i 21 lub 22 lutego 1665 w Sztokholmie została żoną WOLMARA, BARONA WRANGEL AF LINDBERG, generała lejtnanta armii szwedzkiej (ur. Sztokholm 1.11.1641, zm. 27.12.1675), syna Hermana Wrangel af Salmis, pana na Lindebergu, kanclerza Szwecji oraz gubernatora Liwonii, i jego żony Amalii, córki Jana VII Średniego, hrabiego Nassau na Siegen. Nie mieli dzieci. Zmarła 9 września 1709 w Dorpat (Tartu).
- B GUSTAW AF VASABORG. Urodził się 23 maja 1645, a zmarł 28 stycznia 1646 i został pochowany w Riddarholmskyrkan.
- C SZARLOTTA AF VASABORG. Urodziła się ok. 1650 i zmarła krótko przed 24 czerwca 1655, kiedy spoczęła w Riddarholmskyrkan.
- D GUSTAW ADOLF AF VASABORG. Urodził się 21 kwietnia 1653 i po śmierci ojca w październiku tego roku został hrabią Nystad (af Vasaborg), baronem Wibyholmu etc. Był pułkownikiem armii szwedzkiej. Zmarł 4 lipca 1732 w swojej rezydencji w Wildeshausen pod Oldenburgiem i spoczął w Riddarholmskyrkan.

Jego żoną została 26 lipca 1679 ANGELIKA KATARZYNA VON LEININGEN-WESTERBURG (ur. 24.04.1663, zm. 174...), córka Jerzego Wilhelma, hrabiego von Leiningen-Westerburg, oraz jego żony Zofii Elżbiety, córki Szymona VII Pobożnego, hrabiego (Herr und Graf zur Lippe-Detmold).

Dzieci Gustawa Adolfa af Vasaborg (I–XVI):

- I KAROL WILHELM FRYDERYK AF VASABORG (ur. 17.05.1680, zm. Cremona 10.09.1696). Lejtnant armii cesarskiej.
- II KRYSZYNA JOANNA AF VASABORG (ur. 26.07.1681, zm. młodo).
- III GUSTAW ADOLF AF VASABORG (ur. 6.10.1682, zm. Stuttgart 1705). Rotmistrz armii cesarskiej.
- IV ZOFIA SZARLOTTA AF VASABORG (ur. 15.05.1684, zm. Wittelburg 1686).
- V HENRYK OTTO AF VASABORG (ur. 16.08.1685, poległ pod Useedom 1.08.1715). Oberlejtnant armii szwedzkiej.
- VI ELEONORA KATARZYNA AF VASABORG (ur. 29.08.1686, zm. Koblencja 1729). W 1714 w Koblencji poślubiła Filipa Fryderyka, barona von Reiffenberg.

- VII JERZY MAURZYCY AF VASABORG (ur. 15.12.1687, zm. Huntlosen 14.01.1754). Po śmierci ojca w 1732 został hrabią Ny-stad, baronem na Wibyholmie etc. Bezżenny i bezpotomny, był ostatnim przedstawicielem Vasaborgów i ostatnim w linii męskiej potomkiem króla Gustawa I.
- VIII ANTONI ADOLF AF VASABORG (ur. Wildeshausen 22.02.1689, zm. Kungslena 10.05.1748). W latach 1710–15 służył w armii pruskiej, później w szwedzkiej, gdzie w 1744 osiągnął rangę generała majora.
- Żenił się dwukrotnie: 14 grudnia 1720 poślubił KATARZYNĘ OXENSTIERNA (ur. 17.02.1684, zm. 7.11.1722), córkę Gabriela, hrabiego Oxenstierna af Korsholm, a 5 maja 1728 pojął za żonę ANNĘ KRYSYTNĘ SPARRE (ur. Moholm 4.09.1683, zm. Gäddenäs 19.01.1759), córkę Karola, barona Sparre.
- Dzieci Antoniego Adolfa af Vasaborg i Katarzyny:
- a ULRYKA KATARZYNA ZOFIA AF VASABORG (ur. 2.11.1721, zm. 7.11.1721)
 - b BEZIMIENNE DZIECKO (ur. 11.1722, zm. wnet).
- IX BEATA TERESA AF VASABORG (ur. 10.06.1690, zm. 1692).
- X AUGUST AF VASABORG (ur. 11.08.1691, zm. 1699).
- XI FRYDERYK WALDEMAR AF VASABORG (ur. 20.07.1693, zm. młodo).
- XII ZOFIA ELŻBIETA KRYSZYNA AF VASABORG (ur. 24.08.1694, zm. Forbach, Lotaryngia 10.12.1756). Jej mężem został HENNING, HRABIA VON STRALENHEIM, generalny gubernator Zweibrücken (ur. 1663–87, zm. Forbach 15.09.1731), z którym miała córkę i syna. W 1754 ów syn – GUSTAW HENNING VON STRALENHEIM (zm. 1787) został adoptowany do rodu af Vasaborg jako HRABIA VON STRALENHEIM-VASABORG. Linia męska jego zstępnych wygasła w 1872.
- XIII HENRYKA POLIKSENA AF VASABORG (ur. 22.02.1696, zm. Huntlosen 30.10.1777).
- XIV ZOFIA MAGDALENA AF VASABORG (ur. 15.09.1698, zm. 10.10.1702).
- XV ANNA ZOFIA AF VASABORG (ur. 10.07.1704, zm. 17...). Żona FRYDERYKA WILHELMA PLATZ (zm. po 1781).
- XVI CÓRKA (ur. i zm. 1706).
- E ZOFIA AF VASABORG. Urodziła się jako pogrobowiec 3 maja 1654 i zmarła 8 sierpnia tego roku. Spoczęła w Riddarholmskyrkan.



Krystyna

PANUJE W LATACH
1632–1654

Ojciec: GUSTAW II ADOLF | s. 614

Matka: MARIA ELEONORA BRANDENBURSKA | s. 615

Rodzeństwo: BIOGR. GUSTAWA II ADOLFA

*

Urodziła się 8 grudnia 1626 na zamku w Sztokholmie. Po śmierci ojca w 1632 odziedziczyła tron Szwecji (z uwagi na małoletniość do 1644 pod regencją kanclerza, hrabiego Aksela Oxenstierny). Koronacja Krystyny miała miejsce 20 października 1650 w kościele św. Mikołaja (Storkyrkan) w Sztokholmie, a ceremonię poprowadził arcybiskup uppsalski Jan (Johannes) Canuti Lenaeus. W 1649 królowa ogłosiła podczas riksdagu, że nigdy nie wyjdzie za mąż i zaproponowała na sukcesora swojego brata ciotecznego, Karola Gustawa, palatyna Zweibrücken-Kleeburg, który dnia 10 marca 1649 został oficjalnie uznany następcą szwedzkiego tronu. Abdykowała na jego rzecz 6 czerwca 1654 w Uppsali, po czym na zawsze opuściła ojczyznę. 3 listopada 1654 w kościele dworskim w Innsbrucku przyjęła wyznanie katolickie i imiona MARIA KRYSTYNA ALEKSANDRA. Ubiegała się później o koronę Neapolu, zaś po abdykacji Jana II Kazimierza wysunęła swoją kandydaturę do tronu Rzeczypospolitej. W 1655 osiadła w Wiecznym Mieście, gdzie zmarła na zapalenie płuc 19 kwietnia 1689 w swojej rezydencji Palazzo Farnese. Spoczęła w podziemiach bazyliki św. Piotra w Watykanie; jest jedyną kobietą tam pochowaną.

